

Vantaan aikuislukion tasa-arvosuunnitelma 2014

Vantaan aikuislukion tasa-arvosuunnitelma perustuu pääosin tasa-arvolain 60b pykälään. Siinä kehoitetaan kiinnittämään erityistä huomiota tasa-arvon toteutumiseen opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä ja opintosuorituksia arvioitaessa. Samaten huomiota pyritään kiinnittämään toimenpiteisiin, joilla pyritään seksuaalisen häirinnän ja sukupuolen perusteella tapahtuvan syrjinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

1. Tasa-arvo opinto-ohjauksessa ja valinnoissa

Sukupuolen mukaan määräytyvä koulutuksiin hakeutuminen on Suomessa melko voimakas ilmiö. Lukio-opintoihin hakeutuu enemmän tyttöjä kuin poikia ja myös aikuislukioissa naisopiskelijat ovat enemmistönä. Ammatillisissa ja korkeakouluopinnoissa sukupuolen mukaan tapahtuva eriytyminen eri opintoaloille on vielä voimakkaampaa. Koska naisia valmistuu lukioista enemmän ja keskimäärin paremmin arvosanoin kuin miehiä, on kilpailu naisvaltaisille jatko-opiskelualoille yleensä miesvaltaisia aloja kovempaa. Tämä näkökohta tulisi huomioida opinto-ohjauksessa kurssivalintoja tehtäessä ja jatko-opintomahdollisuuksista pohdittaessa.

Opiskelijat aikuislukiossa ovat keskimäärin nuorempia kuin aiemmin ja yhä useammilla on tavoitteena jatko-opiskelupaikka lukion suorittamisen jälkeen. Opiskelualojen valintaa ohjaavat asenteet ovat usein tiedostamattomia, minkä vuoksi koulussa tulisi pohtia perinteisten sukupuolisidonnaisten roolimallien merkitystä ja kyseenalaistaa niitä. Tätä asennetyötä voi tehdä sekä opinto-ohjauksessa että oppitunneilla. Parhaiten asia menee perille, jos opettajat ovat ensin itse tiedostaneet oman ajattelunsa roolisidonnaisuuden ja oppineet kyseenalaistamaan sen. Sukupuolisidonnaisen rooliajattelun kysymyksiä voi pohtia kaikilla oppitunneilla, mutta erityisen hyvin pohdiskelu sopii psykologian, yhteiskuntaopin ja filosofian tunneille. Myös kielten ja matemaattisten aineiden opiskelussa oppimistuloksia mahdollisesti heikentävien sukupuolisidonnaisten piiloasenteiden paljastaminen voi auttaa poistamaan oppimisen esteitä.

Koulutuksessa on pyrittävä vapautumaan asenteista ja käytänteistä, jotka ohjaavat tekemään oppiaineita, kursseja, oppimääriä, koulutusala, ammattia tai uraa koskevia valintoja perinteisten sukupuoliroolimallien mukaan.

2. Opetuksen järjestelyt

Koulun tasa-arvotyössä on syytä pohtia sukupuolisensitiivisen ajattelutavan mahdollisuuksia, piilo-opetussuunnitelman tunnistamista ja tasa-arvoisen toimintakulttuurin kehittämistä.

Sukupuolisensitiivisyydellä tarkoitetaan taitoa tunnistaa miesten ja naisten tarpeiden ja viestintätapojen erilaisuutta, taitoa havainnoida sukupuoli-identiteetin rakentumista sekä taitoa havaita epätasa-arvoista kohtelua tai rakenteita. Sukupuolten roolit ja työnjako ovat erilaisia eri kulttuureissa ja eri aikakausina. Tämä kertoo siitä, että sukupuoli ei ole pelkästään biologiaa, vaan myös yhteiskunnallinen ja kulttuurinen konstruktio. Opetuksen vaikutus sukupuoli-identiteetin kehittymiseen aikuisilla lienee melko vähäistä, mutta tiedostava opetustoiminta saattaa auttaa vapautumaan vanhoista kaavoista ja auttaa oppijaa tunnistamaan omat henkilökohtaiset vahvuutensa ja käyttämään niitä hyväkseen opiskelussa.

Epätasa-arvoa ylläpitävä piilo-opetussuunnitelma ilmenee erilaisena suhtautumisena mies- ja naisopiskelijoihin sekä siinä, että oppimateriaaleissa viitataan useammin miehiin kuin naisiin ja miehiä kuvataan naisia enemmän toimijoina ja sankareina. Miehet nostetaan naisia useammin esiin

historian merkkihenkilöinä, tieteen tekijöinä ja taiteilijoina. Opettajien tulee kiinnittää huomiota mahdolliseen omaan, yleensä tiedostamatta tapahtuvaan, erilaiseen suhtautumiseen mies- ja naisopiskelijoihin ja pyrkiä toimimaan tasa-arvoista kohtelua lisäävästi. Myös oppimateriaaleissa havaittaviin epäkohtiin tulee kiinnittää huomiota.

Lähes sukupuolineutraalin opetuksen on katsottu edistävän sukupuolten välisen tasa-arvon saavuttamista. Viime aikoina on alettu korostaa myös sukupuolisensitiivisen ajattelutavan oikeutusta, joka tunnustaa miesten ja naisten erilaiset tarpeet eri ikä- ja elämänvaiheissa. Erojen huomioiminen on tarpeellista etenkin aikuislukiossa, jossa sukupuolten välisten erojen lisäksi myös ikäerot ovat usein suuria.

Aikuislukion opiskelijoiden keskuudessa ei ole ollut havaittavissa sukupuolen perusteella tapahtuvaa kiusaamista eikä poikien ja nuorten miesten opiskelukulttuurissa yleisesti vallitsevaa hyviä suorituksia väheksyvää ilmapiiriä. Ryhmät ovat yleensä varsin asiallisia ja hillittyjä. Tilannetta tulee kuitenkin seurata ja asioihin puuttua heti jos tarvetta ilmenee.

3. Opintosuoritusten arviointi

Perusopetuksen päättövaiheen oppimistulosten arvioinneissa 2000-luvun alkupuolella on todettu eroja siinä, miten opettajat arvioivat poikia ja tyttöjä. Esimerkiksi kielissä tytöiltä vaaditaan enemmän arvosanojen eteen kuin pojilta. Matematiikassa puolestaan pojilta vaaditaan enemmän osaamista saman arvosanan eteen kuin tytöiltä. Lisäksi oppimistuloksiltaan heikoimmissa kouluissa on huomattu tyttöjen saavan helpommin arvosanoja kuin poikien. Parhaiten menestyvissä kouluissa vastaavanlaista eroa ei ole havaittu.

Poikien ja tyttöjen koulumenestystä selitetään eri tavoin ja selitykset ovat sukupuolisidonnaisia. Poikien epäonnistuminen nähdään motivaation puutteena kun taas tyttöjen epäonnistuminen on kyvyttömyyttä. Poikien menestyminen selitetään lahjakkuudella kun taas tyttöjen menestys on osoitus ahkeruudesta tai opettajan miellyttämisestä.

Opettajan antamien arvosanojen pitää perustua oppilaan osaamiseen ja tietoon eikä mihinkään muuhun seikkaan perustuvaan suosimiseen. Opetuksessa on syytä seurata, onko arviointi tasa-arvoista. On hyvä miettiä, missä määrin molempien sukupuolten erilaista lahjakkuutta jää käyttämättä tai tunnistamatta. Arvosanajakaumien tilastollisella tarkastelulla voidaan havaita mahdolliset opettajakohtaiset vinoumat eri sukupuolten arvosanoissa. Tavoitteen on oltava sukupuolineutraalisuus.

4. Seksuaalinen häirintä ja sukupuolen perusteella tapahtuva syrjintä

Seksuaalinen häirintä ja ahdistelu ovat eräänlaista koulukiusaamista, jota tapahtuu myös oppilaitoksissa. Koululain mukaan oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön ja koulutuksen järjestäjän on laadittava suunnitelma, jotta opiskeluympäristö olisi turvallinen sekä valvoa sen toteutumista.

Seksuaalisen häirinnän kohteeksi joutuneen opiskelijan tai opettajan on tuotava asia esille. Rehtorin tulee puuttua tällaiseen häirintään ja ryhtyä toimenpiteisiin. Vaikka rehtori on päävastuussa, myös opettajien tulee tunnistaa ja puuttua seksuaaliseen häirintään. Tunnistamatta jäävä käyttäytyminen saattaa jatkua piilossa kauankin. Erityisesti saman sukupuolen kesken tapahtuva seksuaalinen häirintä saattaa jäädä huomiotta, mikäli asiaa ei tietoisesti tarkkailla.

Opiskelijoiden välinen kanssakäyminen on aikuislukiossa huomattavasti vähäisempää kuin oppilaitoksissa yleensä, eikä häirintätilanteita ei ole havaittu.

5. Toimenpiteet

Jos havaitaan syrjintää tai häirintää, tulee tieto toimittaa rehtorille, jonka on otettava asia välittömästi käsiteltäväksi.

Piilo-opetussuunnitelman mahdollisia poikkeamia sukupuolineutraalista toiminnasta on tarkkailtava aktiivisesti, ja asiaa on pidettävä esillä opettajakunnan kokouksissa, suunnittelu- ja koulutustilaisuuksissa.

Tilannetta voidaan seurata myös järjestämällä ajoittain tasa-arvokysely, joka samalla havahduttaa opiskelijakunnan tiedostamaan ilmiön olemassaolon.

Arvio aikaisempien tasa-arvosuunnitelmien tavoitteiden toteutumisesta ja niiden tuloksista

Vantaan aikuislukiossa ei ole lukuvuonna 2013-2014 raportoitu ongelmia tasa-arvokysymyksiin liittyen tarkasteltaessa opiskelijavalintoja, opetuksen järjestelyjä ja opintosuoritusten arviointia tai häirintäkokemuksia. Myös tehdyt kyselyt ovat osoittaneet, että koulun oppilaat eivät ole havainneet epäkohtia.